

Przedstawione w tym rozdziale zalecenia odnoszą się w sposób ogólny do edukacji

- **II wojnie światowej i Zagładzie – roli nauczycielki, nauczyciela czy edukatorki, edukatora w tym procesie, do bezpieczeństwa emocjonalnego dzieci i młodzieży, dbania**
- **siebie oraz planowania procesu edukacyjnego.**

Dbanie o bezpieczeństwo emocjonalne

- Nauczanie o II wojnie światowej i Zagładzie to emocjonalnie trudne tematy, których poruszanie może wywołać różne reakcje (również wtórny stres pourazowy). Miej świadomość tego, że dzieci i młodzież mogą reagować na materiał traumatyzujący w sposób, który może być dla Ciebie niezrozumiały i zaskakujący. Przykładowo taką reakcją obronną może być śmiech albo pytania i komentarze, których treść wydaje się nie na miejscu wobec powagi zagadnienia.
- Doprowadzanie dzieci i młodzieży do skrajnych emocji, jak płacz czy lęk, nie powinno mieć miejsca, ponieważ znacząco blokuje procesy poznawcze. Psychologia rozwojowa wyjaśnia, jakie treści i metody są odpowiednie dla dzieci i młodzieży w konkretnym wieku. Jeśli niewłaściwie je dobierzemy, nasze działania mogą przynieść skutek odwrotny do zamierzonego. Eksponowanie treści, które są uczące na jednym etapie, mogą być szkodliwe na innym.
- Przede wszystkim dbaj o bezpieczeństwo emocjonalne dzieci i młodzieży. Planując proces edukacyjny, pamiętaj, że kierujesz go do konkretnej osoby/grupy, dlatego staraj się jak najlepiej poznać jej potrzeby. Obserwuj jej reakcje i w razie potrzeby modyfikuj to, co zaplanowałeś/aś. Daj dzieciom/młodzieży przestrzeń na dzielenie się emocjami, które odczuwają.
- Świadomie dobieraj treści i metody nauczania do wieku dzieci/młodzieży. Możesz skorzystać z rozwiązań wypracowanych przez zespół Muzeum POLIN przeznaczonych dla konkretnych grup wiekowych. Opisujemy je w tym dokumencie. Pamiętaj jednak, że każda osoba/grupa jest inna – dostosuj metody do tej jej specyfiki (może być tak, że z grupą wrażliwych dziesięciolatków lepiej będzie pracować zgodnie z zasadami, które opisaliśmy dla dzieci w wieku 6–9).
- Unikaj rekonstrukcji, inscenizacji oraz odtwarzania (np. poprzez ćwiczenia symulacyjne) sytuacji wojennych. Może to powodować utożsamienie z odgrywaną postacią. Jest to na tyle trudne emocjonalnie, że nie działa edukacyjnie.
- Na materiałach edukacyjnych zawsze szukaj informacji, dla osób w jakim wieku są przeznaczone. Zwróć uwagę na to, że choć forma graficzna materiału może sugerować młodszy wiek odbiorcy, treści niekoniecznie są do niego dostosowane (np. forma komiksowa, animacja).
- Zastanów się, w jaki sposób zadbasz o siebie i swoje bezpieczeństwo emocjonalne jako osoby zajmującej się (nawet jeśli tylko sporadycznie) tymi zagadnieniami.

Planowanie procesu edukacyjnego

- Poddaj refleksji intencje, jakie przyświecają Twoim działaniom edukacyjnym na temat II wojny światowej lub Zagłady i spróbuj odpowiedzieć sobie na kilka pytań: jakie cele sobie stawiasz? Jakie są Twoje osobiste motywacje i doświadczenia? W jaki sposób ten temat dotyczy Ciebie i osób, które chcesz na ten temat edukować?
- Nie używaj historii Zagłady w sposób instrumentalny jako środka do jakiegoś celu. Oddanie szacunku osobom, które zginęły i/lub cierpiały z powodu Zagłady, wymaga, by ta historia miała przede wszystkim znaczenie sama w sobie. Nieetyczne jest używanie tego tematu dla celów ideologicznych czy politycznych.

- Weź pod uwagę kontekst, w jakim podejmujesz temat. Czy jest to np. Kontekst historyczny, praw człowieka, domowy (opowieści o historiach rodzinnych)? Dostosuj do niego metody. Przykładowo, mówiąc o wojnie w kontekście praw człowieka, możesz powiedzieć o zarządzeniach niemieckich wprowadzanych w okupowanej Polsce jako o przykładach łamania praw człowieka; rozmawiając ze swoim dzieckiem w domu o historii Twojej babci, możesz bardziej skupić się na emocjach, jakie ta historia wywołuje w dziecku i na wytłumaczeniu mu tego, co w tej konkretnej historii jest dla Ciebie ważne.

Tworzenie kontekstu do nauczania o II wojnie światowej i Zagładzie

- Zanim poruszysz z dziećmi/młodzieżą temat wojny, staraj się wprowadzać kwestie związane z kulturą i wcześniejszą historią polskich Żydów. By zrozumieć znaczenie Zagłady, trzeba rozumieć rolę, jaką społeczność żydowska odgrywała w Polsce na przestrzeni wieków. Ponadto szacunek wobec osób, które zginęły w czasie Zagłady, wymaga, aby wiedzieć nie tylko, jak umierały, lecz także jak żyły i kim były, aby nie przedstawiać ich tylko jako ofiar. Warto też dodać informacje na temat współczesnego życia żydowskiego, tak by nie powstało błędne wrażenie, że kultura żydowska po II wojnie światowej przestała istnieć.
- Nie mów o osobach prześladowanych w czasie wojny jedynie językiem oprawców (stosując nazistowską terminologię) oraz ostrożnie i świadomie posługuj się dokumentacją fotograficzną czy filmową (weź pod uwagę, że do naszych czasów przetrwały prawie wyłącznie nazistowskie materiały propagandowe). Dbaj o to, żeby mówić o osobach prześladowanych w języku pełnym szacunku, uwzględniającym ich punkt widzenia (np. zwrot „rozwiązanie kwestii żydowskiej” to sformułowanie używane w propagandzie nazistowskiej).